

Uitgeleide

Kiezen voor een kerkelijke uitvaart.

Afscheid vanuit de geloofsgemeenschap

De rooms katholieke uitvaartliturgie

Voorwoord

Een kerkelijke uitvaart is samen het verlies verwerken in een godsdienstige context. De gedachtenis aan de levende – een medeparochiaan – raakt ons allen.

Bent u door het doopsel opgenomen in de parochie – in de katholieke kerk – heeft u op grond van uw geloof in God de keuze en het recht om vanuit haar midden met de liturgie van de kerk uitgeleid te worden.

Om u te helpen bij het maken van uw keuze voor een kerkelijke uitvaart kunt u ten allen tijde contact opnemen met uw pastoor.

Hij komt graag bij u op bezoek voor een pastoraal gesprek.

Tevens kunt u ten allen tijde contact opnemen voor het sacrament der zieken.

In deze brochure vindt u een aantal richtlijnen en suggesties die als doel hebben u te informeren over de keuze voor een kerkelijke uitvaart.

In de organisatie van en de zorg voor het afscheid vormen begrafenisondernemers al vele jaren een vaste schakel.

Zij begeleiden u in tal van zaken na een overlijden.

Maar het is ook goed mogelijk in overleg met uw pastoor uw kerkelijke uitvaart zelf te regelen.

Maar een onpartijdige dienstverlening van uitvaartondernemers draagt bij aan een goed verloop van een kerkelijke uitvaart.

Bij voorbaat danken wij hen voor de goede samenwerking.

En aan hen vertrouw ik ook onze richtlijnen toe.

Jezus zei: “Ik ben de verrijzenis en het leven”, “Wie in Mij gelooft zal leven, ook al is hij gestorven, en ieder die leeft in geloof aan Mij, zal in eeuwigheid niet sterven”. Dit is de boodschap die we mogen doorgeven in elke uitvaartliturgie. Met u in Gods naam verbonden.

In Christus groet,

+ A.J.M. Hermans

Pastoor R.K. Parochie Maria, Moeder van de Kerk

Inleiding

We vieren in de katholieke kerk tijdens de uitvaartliturgie de pijnlijke ervaring van het verlies in het licht van de blijde boodschap van het eeuwig leven.

In de uitvaartliturgie klopt het hart van een geloofsgemeenschap die rouwt. Ook en vooral op het moment van afscheid komen wij allen in Gods Naam bijeen om pijn en verdriet over het verlies een plaats te geven en elkaar tot troost te zijn.

Zoals in de psalmen, mogen in de gebeden bij de uitvaart alle menselijke gevoelens aan bod komen, zoals angst en boosheid, maar bovenal dankbaarheid en verwondering om het leven. Zo mengt wanhoop en ongeloof zich met verlangen naar hoop en Godsvertrouwen.

Eigenheid

Eigen aan de uitvaartliturgie is niet de geloofszekerheid dat het allemaal wel goed zal komen. Eigen is aan de liturgie dat wij samen in het licht van Pasen, in het licht van Jezus Christus' verrijzenis afscheid nemen. Met vertrouwen dat leven sterker is dan de dood.

Bij het noemen van de naam van de overledene klinkt in de uitvaartliturgie ook nog een andere naam mee.

De naam van Jezus, in wie Gods liefde en genade ons is toegezegd, klinkt in de uitvaartdienst. In zijn verrijzenis is onze hoop gelegen. En in het licht van Jezus' kruisdood tekent zich voor ons een nieuw begin af.

Jezus zei tegen Martha:

"Ik ben de verrijzenis en het leven.

Wie in Mij gelooft, zal leven, ook al is hij gestorven en ieder die leeft in geloof aan Mij, zal in eeuwigheid niet sterven. Geloofst gij dit?" (Joh. 11, 25-26).

Zo is elke viering in onze parochie voor alle kerkgangers en gelovigen een belangrijk moment van pastoraat en liefdevol meeleven, naast de verkondiging van Gods belofte.

De H. Mis voor de overledene als basis

In onze streek is de gewoonte gegroeid om de uitvaartliturgie te kaderen in een eucharistie (requiemmis).

Dit is een groot goed.

Al is een toenemend aantal mensen heden niet meer vertrouwd met de kerkelijke gebruiken, omdat menigeen eenvoudig geen kennis heeft van het katholieke geloof en God niet kent. Maar allen zijn welkom voor het bijwonen van de uitvaartliturgie van de dierbare medeparochiaan, familielid, moeder, vader, kind, vriend, buur en goede bekende, die wij uitgeleide doen op grond van zijn/haar geloof en wel als kind van God.

De standaardvorm voor de uitvaartliturgie in onze parochie is het kader van de heilige mis voor de overleden medeparochiaan.

Aanbod

Het liturgische aanbod van de Kerk is echter breder dan de eucharistie alleen. In samenspraak met de pastoor, die hier verantwoordelijk voor is, wordt naar het juiste passende kader voor het afscheid gekeken.

De keuze is mede afhankelijk van beschikbaarheid van de celebrant, maar ook van het koor, de acolieten, de koster en overige vrijwilligers. En niet te vergeten de beschikbaarheid van het kerkgebouw.

Zo blijft de eucharistie de bron en het hoogtepunt van onze liturgische samenkomsten. Naast de eucharistie hebben ook andere vormen van liturgie hun rechtmatige plaats waaronder de avondwake voorafgaand aan de uitvaartdienst.

De uitvaartliturgie in het kader van een woorddienst, zonder eucharistie, is mogelijk in overleg met de pastoor. Een vast en wezenlijk onderdeel, in welk kader ook, is en blijft de absolute bijeen kerkelijke uitvaart. De absolute kan ook geheel en al op de begraafplaats plaats vinden als er op de dag van de uitvaart zelf geen dienst is.

De band met de eucharistie

Een eucharistische viering voor een overledene mag niet geweigerd worden.

Voorwaarde is uiteraard dat een eucharistie mogelijk is, met name dat de eigen pastoor of namens hem een andere priester beschikbaar is om de dienst voor te gaan.

Als gekozen wordt voor de uitvaartliturgie in het kader van een woorddienst of een woordengebedsdienst wordt er in onze parochie geen communie uitgereikt.

De band tussen de uitvaartliturgie en de eucharistie wordt dan gemaakt door op de zondag na de uitvaart in de eucharistie voor de hele geloofsgemeenschap een intentiegebed uit te spreken voor de gestorvene in de voorbede en voor de naaste familie te bidden.

Omschakeling

Diep gewortelde gewoonten veranderen is niet eenvoudig. Maar afweging van kosten en de uitbreiding van aanbod in de uitvaartbranche met toename aan invulling van persoonlijke wensen, maken dat ook deze fase van het leven, de dood, geseculariseerd is. Het is voor mensen niet meer vanzelfsprekend om voor een kerkelijke uitvaart te kiezen.

Maar ook een uitvaart in onze parochie is persoonlijk en warm.

Met pastorale zorg wordt de dienst met u doorgenomen en krijgt die vorm.

Alle dierbare overledenen verdienen een waardige uitvaart, die naar inhoud en stijl goed verzorgd is. Het is een dienst van de parochie en onze pastoor aan een van haar leden.

Orde van dienst

De orde van dienst is gebaseerd op de traditie van de katholieke kerk.

Er is ruimte voor persoonlijke teksten, naast de gebeden, liederen en gebaren, die traditioneel tot de uitvaartliturgie behoren. Het is de bedoeling dat de standaardvorm – de requiemmis, heilige mis voor de overledene – voor alle gelovigen zo toegankelijk mogelijk blijft.

Verbinding tussen uitvaartliturgie en zondagseucharistie

Als de uitvaartliturgie plaatsvindt in het kader van een woorddienst, verdwijnt de band met de eucharistie niet. Integendeel.

De eucharistie is bij uitstek de manier waarop wij het lijden en sterven van Jezus vieren en zijn verrijzenis. In verbondenheid met onze overledene verenigen wij ons met het lijden en sterven van Christus, om ook te delen in zijn verrijzenis.

Het is daarom de regel dat, na een uitvaartliturgie in het kader van een woorddienst, een zondagse eucharistieviering na de uitvaart uitdrukkelijk de verbinding maakt met de uitvaartliturgie. Met de nabestaanden worden bij de voorbereiding van de uitvaartliturgie afspraken gemaakt over de datum en plaats. Als op de dag zelf er geen eucharistie is gevierd, wordt op de zondag de naam van de overledene uitdrukkelijk vernoemd. Dit kan gebeuren bij het begin van de viering, tijdens de voorbede of ook tijdens hetemento van de overledenen in het eucharistisch dankgebed.

De familie en vrienden van de overledene worden speciaal welkom geheten. Ook in de diensten van Allerheiligen en Allerzielen, de missen met de intentie voor de overledene in het kerkelijk jaar, en op tal van momenten gedenken we de overledene in de geloofsgemeenschap.

De voorganger

De pastoor is de eigen herder en zodoende ook de voorganger in de uitvaart van zijn parochianen. Een avondwake wordt geleid door parochianen die de pastoor heeft aangesteld. Elke avondwake is een dienst van gebed en dient als voorbereiding op de uitvaart en ze vervangt de uitvaart niet. Op de dag zelf is een absolute het minimale ritueel uit de liturgie van de kerk welke wordt verricht, of op het kerkhof, of op einde van de uitvaartdienst in de kerk, of aula van crematorium. De pastoor doet een parochiaan uitgeleide op grond van haar/zijn geloof. In principe is er enkel een avondwake mogelijk in onze parochie als er ook sprake is van een kerkelijke uitvaart.

Kist

Christenen eren het menselijk lichaam als een tempel van de Geest.

Daarom vindt de Kerk het belangrijk dat het lichaam tijdens de uitvaartliturgie aanwezig is. Als er een crematie plaats heeft, zal in dat geval het woordgebruik worden aangepast. Een besloten technische crematie aansluitend op de uitvaartdienst in de parochie is ook een goede optie.

Maar gewoonlijk wordt in de aula van het crematorium na een kerkelijke uitvaartdienst nog een korte dienst gehouden, deze kan geschieden met pastorale begeleiding. Standaard begeleiden we het lichaam of voor de teraarde bestelling naar het kerkhof of naar crematorium na de dienst.

Plaats en tijd van de uitvaartliturgie

Het tijdstip van de uitvaartliturgie is in de regel op de voormiddag van eender welke dag behalve de zondag. Uitzonderlijk kan een dienst ook plaatsvinden in de vroege namiddag.

In de regel vindt een uitvaartdienst plaats in de parochiekerk, die voor de eredienst bestemd is. Afspraken omtrent de mogelijkheid tot uitvaartdienst op een andere plaats dan in de parochiekerk worden altijd in goed overleg met de pastoor gemaakt. Het gaat dan altijd om een woorddienst, maar deze optie heeft om praktische en inhoudelijke redenen niet onze voorkeur.

Het komt voor dat nabestaanden een dienst vragen in kleine kring, soms voelt men zich verloren in het grote kerkgebouw. De mogelijkheid bestaat om in een kleinere liturgische ruimte van de parochiekerk, bijvoorbeeld het zijaltaar, de weekkapel van het kerkgebouw, of op het priesterkoor samen te komen.

Recente ontwikkelingen van marktwerking in de uitvaartsector hebben de vraag opgeworpen of de rooms-katholieke Kerk ook diensten moet verzorgen in aula's van uitvaartverzorgers, crematorium of dorpshuis.

Er worden geen pastorale krachten, werkgroepen en mensen door de rooms-katholieke Kerk buiten de erkende kerkgelegenheden in de parochie beschikbaar gesteld om daar een afscheidsviering te leiden.

De term afscheidsviering dekt namelijk niet de lading van de kerkelijke uitvaartdienst en wordt daarom ook niet in onze parochie gebruikt.

Als een familie vraagt om kerkelijke aanwezigheid bij een afscheidsviering buiten de kerk kan de pastoor of diens vertegenwoordiger namens hem een gebed uitspreken of een woordje houden. Het moet ten allen tijde duidelijk zijn dat het dan niet om een kerkelijke uitvaartliturgie gaat.

Gebedswake op de vooravond

In de parochie bestaat de gewoonte op de avond voor de uitvaartliturgie samen te komen in de kerk voor een gebedswake. Het valt op dat dit vaak een intens en verzorgd gebeuren is, dat veel gelovigen op prijs stellen. Waar deze traditie bestaat, willen we ze aanmoedigen.

Het is wel belangrijk dat er een duidelijk onderscheid blijft tussen deze wake en de uitvaartliturgie. Het meest voor de hand liggende verschil is dat de stoffelijke resten van de overledene wel aanwezig zijn tijdens de uitvaartliturgie en niet tijdens de gebedswake. Inhoudelijk is de gebedswake niet gericht op het afscheid nemen van de overledene, maar op het biddend waken voor de overledene en het nabij zijn en omringen van de nabestaanden op weg naar de dag van de uitvaart zelf met absoute.

In dit kader bevestigen we ook in onze parochie de regel dat een gebedswake op de vooravond geen vervanging – alternatief – is voor een kerkelijke uitvaartdienst.

Zang en muziek

In de uitvaartdiensten speelt muziek een belangrijke rol, ofschoon er ook stille missen kunnen zijn. De pastoor zoekt met de verantwoordelijken van het koor in de uitvaartliturgie telkens weer naar een evenwicht tussen de vragen van de nabestaanden en het respect voor de eigen structuur en dynamiek van muziek in een uitvaartliturgie.

We maken een onderscheid tussen drie functies van de muziek tijdens zo'n dienst: muziek als onderdeel van de liturgische handeling, muziek als sfeerschepping en muziek als symbolische verwijzing naar de overledene. Elk van deze drie functies kan zijn plaats hebben in de uitvaartliturgie.

Meer dan op welke andere manier ook geven we gestalte aan de onderliggende dynamiek van elke liturgische dienst: we staan als volk van God voor onze God.

We zingen God ter eer. De uitdaging om hieraan te werken is zeer groot. We verwijzen graag naar het repertorium dat het koor aanreikt en naar het Gregoriaanse Requiem.

Niet elk muzikaal moment moet een liturgische handeling zijn. Het is verantwoord via gepaste muziek een moment van bezinning in te bouwen of het gebeuren mooier en dieper te maken. De dienst kan echter niet het karakter krijgen van een concert en een bloemlezing worden van wat de overledene of nabestaanden alleen mooi vinden.

Toespraken in de uitvaartliturgie

Op twee momenten tijdens de uitvaartliturgie bestaat de mogelijkheid voor de nabestaanden om het woord te nemen.

Tijdens de opening van de dienst is zo'n inbreng erop gericht de overleden persoon in herinnering te roepen: In Memoriam. Dit kan de aanwezigen helpen de dienst op een intensere manier te beleven. Vlak voor het afscheidslied en de absoute zijn woorden van afscheid op hun plaats. Eén of twee mensen kunnen een herinnering verwoorden. De nabestaanden dienen zich vrij te voelen al dan niet deze mogelijkheid te gebruiken.

Daarnaast zal erop toe gezien worden dat het aantal toespraken en de lengte ervan binnen de tijd blijven. Zowel bij het begin als op het einde van de uitvaartdienst staan deze woorden in dienst van het liturgisch geheel.

Financiële bijdrage - kosten

Tijdens de uitvaartliturgie wordt bij de offerande een collecte gehouden.

De vergoeding voor een kerkelijke uitvaartdienst varieert afhankelijk van het kader. De parochie hanteert de tarieven van het bisdom en deze zijn te vinden op onze webpagina.

De collecte is een bijdrage van de aanwezigen in de dienst bestemd voor onderhoud van de parochie. Indien er een verzoek is voor een collectebus kan dit in overleg en dan staan deze in de kerk bij aanvang van de dienst.

De liturgie wordt in onze parochie volledig aangeboden in de parochiekerk. Voor het kerkelijke leven, vieren van de sacramenten, waaronder de doop als opname in de parochie en ook de uitvaartliturgie met de uitgeleide van de overledene zal in de daarvoor gewijde plaats voor de eredienst geschieden.

Elk kerkdorp in de parochie behoudt zijn eigen parochiële begraafplaats. Ook in de nabije toekomst zullen de parochianen begraven en bijgezet kunnen worden, conform het laatste geldende reglement van de parochiële begraafplaats.

Kerkelijke uitvaart.

Standaardvorm is een eucharistie – requiemmis/ mis voor de overledene.

Een dienst van woord en gebed kan, maar dan zal op de zondag na de uitvaart de intentie voor de overledene zijn.

Op de dag zelf zal er een dienst voor de overledene plaats vinden bestaande uit minimaal de absoute, waarna de ter aarde bestelling van de overledene in het graf zal plaats vinden of de crematie. Mogelijk is ook na de kerkelijke uitvaart een technische crematie te plannen. In overleg met de pastoor wordt door de nabestaanden gekozen uit het bestaande liturgisch kader. Een avondwake vindt plaats voorafgaande aan de kerkelijke uitvaart en het is geen alternatief of vervanging van de kerkelijke dienst op de dag van het afscheid.

Frequent worden bij leven al afspraken vastgelegd en overeenkomsten gemaakt in de uitvaartwereld i.v.m. overlijden. Het is goed ook met de parochie vooraf zaken overeen te komen die de uitvaart en pastoraat betreffen. Stel gerust al uw vragen op ons ook als u het sacrament der zieken wilt ontvangen. Bel 0653673117